

ΔΙΚΑΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΕΤΑΙΡΙΩΝ

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ - ΜΕΛΕΤΗ & ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ
ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ, ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ
& ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΕΤΟΣ 2018/ΤΕΥΧΟΣ 12

Δημήτρης Διακόπουλος,
Δικηγόρος (LLM), Εταίρος της Δικηγορικής
Εταιρίας Φορτσάκης, Διακόπουλος,
Μυλωνογιάννης & Συνεργάτες

Εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων
(ΕΔΑΔΠ) και GDPR:
Προκλήσεις και προβληματισμοί

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΑΝΑΤΥΠΟ

nbonline.gr
ΨΗΦΙΑΚΗ ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Δημήτρης Διακόπουλος,
Δικηγόρος (LLM), Εταίρος της Δικηγορικής Εταιρίας Φορτσάκης,
Διακόπουλος, Μυλωνογιάννης & Συνεργάτες

Εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων (ΕΔΑΔΠ) και GDPR: Προκλήσεις και προβληματισμοί

Ανάτυπο από το «ΔΙΚΑΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΕΤΑΙΡΙΩΝ»
Τεύχος 12 / Έτος 2018

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΒΕ

Μαυρομικάλη 23, 106 80 Αθήνα • Τηλ.: 210 3678 800 • Fax: 210 3678 819
<http://www.nb.org> • e-mail: info@nb.org

Εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων (ΕΔΑΔΠ) και GDPR: Προκλήσεις και προβληματισμοί

Στα πλαίσια της εφαρμογής των διατάξεων του Κανονισμού Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων 2016/679 (GDPR) οι Εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις του νόμου 4354/2015 (ΕΔΑΔΠ) αποτελούν εταιρίες κατά κανόνα εκτελούσες την επεξεργασία για τη διαχείριση των απαιτήσεων, καθώς στο βαθμό που προβαίνουν σε επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, η επεξεργασία αυτή γίνεται για λογαριασμό άλλου προσώπου, ήτοι της τράπεζας ή της ΕΑΑΔΠ, εντός των εξαιρετικά στενών πλαισίων της σύμβασης ανάθεσης διαχείρισης απαιτήσεων με την αντισυμβαλλόμενη τράπεζα ή ΕΑΑΔΠ.

Δημήτρης Διακόπουλος,
Δικηγόρος (LLM), Εταίρος της
Δικηγορικής Εταιρίας Φορτσάκης,
Διακόπουλος, Μυλωνογιάννης
& Συνεργάτες

Περιεχόμενα

Εισαγωγή

I. Οι εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις

II. Ο GDPR

III. Θεμελιώδη ζητήματα προσωπικών δεδομένων

Επίμετρο

Εισαγωγή

Η βαρύτερη οικονομική κρίση, την οποία αντιμετωπίζει η Ελλάδα ήδη από το 2010, αποτέλεσε μητέρα πολλών δεινών για την οικονομική δραστηριότητα στη χώρα μας. Μείζονα θέση μεταξύ αυτών καταλαμβάνει το πρόβλημα της εκρηκτικής αύξησης του αριθμού των λεγόμενων «κόκκινων» ή Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (ΜΕΔ) ή Non-Performing Loans (NPLs)¹. Πρόκειται για τραπεζικά δάνεια τα οποία οι δανειολήπτες τους έχουν πάψει να αποπληρώνουν, κατά κανόνα λόγω της οικονομικής δυσχέρειας την οποία αντιμετωπίζουν. Το μέγεθος του προβλήματος καθίσταται εμφανές, αν ληφθεί υπόψη ότι σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ), στο τέλος του Ιουνίου 2018 τα Μη Εξυπηρετούμενα Ανοίγματα (ΜΕΑ) ανέρχονταν στα 88,6 δις ευρώ, αποτελώντας το 47,6% των συνολικών ανοιγμάτων².

Το ζήτημα των ΜΕΔ απασχόλησε τους εταίρους μας και τον Έλληνα νομοθέτη ήδη από το Πρώτο Μνημόνιο (Ν

3845/2010)³, στο οποίο γινόταν αναφορά στην αύξηση των επισφαλών δανείων λόγω των οικονομικών κλυδωνισμών. Η περαιτέρω επιδείνωση του προβλήματος οδήγησε σε ρητή ανάληψη σειράς σχετικών υποχρεώσεων στο Τρίτο Μνημόνιο (Ν 4336/2015)⁴ για την αντιμετώπισή του. Σε εκτέλεση αυτού του τρίτου προγράμματος οικονομικής στήριξης της Ελλάδας υιοθετήθηκε ο Ν 4354/2015⁵ που προβλέπει τη δυνατότητα των τραπεζών αφενός να αναθέ-

3. Μέτρα για την εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τα κράτη-μέλη της Ζώνης του ευρώ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ΦΕΚ Α' 65/6.5.2010. Βλ. Παράρτημα III, Ελλάδα - Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής, Μέρος I, παρ. 3: «(...) Τα επισφαλή δάνεια αυξάνονται ενώ το κόστος δανεισμού στη διατραπεζική αγορά έχει αυξηθεί πιέζοντας την κερδοφορία των τραπεζών».

4. Συνταξιοδοτικές διατάξεις - Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης, ΦΕΚ Α' 94/14.8.2015. Βλ. ιδίως άρθρο 3, παρ. Γ', Συμφωνία Δημοσιονομικών Στόχων και Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων, «(...) Η Ελλάδα θα λάβει άμεσα μέτρα για την αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ)».

5. Διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, μισθολογικές ρυθμίσεις και άλλες επείγουσες διατάξεις εφαρμογής της

1. Για τα κόκκινα δάνεια, βλ., αντί πολλών, Σ. Ψυχράνη, Η προβληματικότητα των «κόκκινων δανείων», ΔΕΕ 11/2016, 1326 επ.

2. ΤτΕ, Έκθεση για τους Επιχειρησιακούς Στόχους μη Εξυπηρετούμενων Ανοιγμάτων, 6 Σεπτεμβρίου 2018, σελ. 1.

των τη διαχείριση κόκκινων δανείων σε Εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (ΕΔΑΔΠ) και αφετέρου να μεταβιβάσουν τα κόκκινα δάνεια σε Εταιρίες Απόκτησης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις (ΕΑΑΔΠ).

Ιδίως η διαχείριση των «κόκκινων» δανείων υπό αυτό το πρωτόγνωρο καθεστώς θέτει εξαιρετικά ενδιαφέροντα ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων. Οι ΕΔΑΔΠ επεξεργάζονται πολυάριθμα προσωπικά δεδομένα, κυρίως οικονομικής φύσης, που αφορούν πρωταρχικά τους δανειολήπτες, αλλά και συνδεόμενα με τις απαιτήσεις τρίτα πρόσωπα, τα οποία -προσωπικά δεδομένα- είτε τους έχουν διαβιβασθεί από τις τράπεζες ή τις ΕΑΑΔΠ με τις οποίες συνάπτουν τις οικείες συμβάσεις είτε τα έχουν συλλέξει οι ίδιες. Τα ζητήματα αυτά, άλλωστε, βρίσκονται σήμερα στην πρώτη γραμμή της επικαιρότητας, λόγω της θέσης σε εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679⁶, του αποκαλούμενου και Γενικού Κανονισμού Προσωπικών Δεδομένων (ΓΚΠΔ) ή General Data Protection Regulation (“GDPR”). Ο GDPR δημιουργεί ένα νέο αναβαθμισμένο περιβάλλον για την προστασία των προσωπικών δεδομένων στην Ελλάδα, που αναμένεται να επηρεάσει σημαντικά και τη λειτουργία των ΕΔΑΔΠ. Στο παρόν άρθρο επιχειρείται κατ’ αρχάς μια σύντομη προσέγγιση του θεσμού των ΕΔΑΔΠ (I) και του νέου Κανονισμού GDPR (II). Ακολουθεί η ανάπτυξη των δύο σπουδαιότερων ίσως ζητημάτων κατά τη λειτουργία των ΕΔΑΔΠ υπό τον GDPR (III).

I. Οι Εταιρίες Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Πιστώσεις

Με το άρθρα 1 έως 3Α του Ν 4354/2015⁷ προβλέπονται για πρώτη φορά στην ελληνική έννομη τάξη οι ΕΔΑΔΠ. Πρόκειται είτε για ελληνικές ανώνυμες εταιρίες ειδικού και αποκλειστικού σκοπού είτε για εταιρίες που εδρεύουν σε άλλο κράτος μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ)

συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, ΦΕΚ Α΄ 176/16.12.2015.

6. Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ, ΕΕ L 119/4.5.2016, σελ. 1 επ.
7. Τα άρθρα 1-3 του Ν 4354/2015 αντικαταστάθηκαν στο σύνολό τους από το άρθρο 70 του Ν 4389/2016, Επείγουσες διατάξεις για την εφαρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α΄ 94/27.5.2016, προστέθηκε δε με τον τελευταίο νόμο και το άρθρο 3Α στον Ν 4354/2015. Μικρότερης έκτασης αλλαγές, αλλά πολύ ουσιαστικές, στις οικείες ρυθμίσεις του Ν 4354/2015 επήλθαν κατόπιν με τον Ν 4393/2016, ΦΕΚ Α΄ 106/6.6.2016, τον Ν 4472/2017, ΦΕΚ Α΄ 74/19.5.2017 και τον Ν 4549/2018, ΦΕΚ Α΄ 105/14.6.2018. Έτσι, μέσα σε περίπου τρία χρόνια το νομοθετικό πλαίσιο για τις ΕΔΑΔΠ έχει τροποποιηθεί τουλάχιστον 4 φορές! Περισσότερα για τις αλλαγές των Ν 4389/2016 και 4393/2016, βλ. στον Σ. Μούζουλα, Ζητήματα από την εφαρμογή του Ν 4354/15, όπως ισχύει μετά τους Ν 4389/16 ως 4393/2016 για τις εταιρίες διαχείρισης ή απόκτησης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις, Χρηματοπιστωτικό Δίκαιο, 1-2/2016, σελ. 28 επ.

με νόμιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα μέσω υποκαταστήματος και με αντίστοιχο σκοπό, οι οποίες εταιρίες αποτελούν χρηματοδοτικά ιδρύματα και οφείλουν να λαμβάνουν ειδική άδεια λειτουργίας από την ΤτΕ (παρ. 1α). Αντικείμενο της δραστηριότητάς τους ορίζεται η διαχείριση των απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις πιστωτικών ή χρηματοδοτικών ιδρυμάτων (άρθρο 1 παρ. 1α), οι οποίες μπορεί να είναι είτε καθυστερούμενες είτε ενήμερες⁸. Οι ΕΔΑΔΠ δηλαδή αναλαμβάνουν να παρακολουθούν νομικά και λογιστικά τις μεταβιβασθείσες απαιτήσεις με σκοπό την εξόφλησή τους. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της ΤτΕ, τον Σεπτέμβριο του 2018 δεκατέσσερις εταιρίες αυτής της φύσεως δραστηριοποιούνταν στη χώρα μας⁹. Ως προς το εφαρμοστέο σε αυτές νομοθετικό πλαίσιο, τα σχετικά άρθρα του Ν 4354/2015 εξειδικεύονται από την υπ’ αριθμ. 118/19.5.2017 Πράξη Εκτελεστικής Επιτροπής (ΠΕΕ) της ΤτΕ¹⁰. Οι ΕΔΑΔΠ διέπονται επίσης συμπληρωματικά από τη νομοθεσία για τις ανώνυμες εταιρίες (παρ. 1α) και υποχρεούνται να συμμορφώνονται με την νομοθεσία για την προστασία του καταναλωτή, με τον Κώδικα Δεοντολογίας Τραπεζών, με τους κανόνες που διέπουν τη χορήγηση δανείων και πιστώσεων από πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και όλες τις σχετικές αποφάσεις της ΤτΕ για χορηγούμενα δάνεια και πιστώσεις από πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα (άρθρο 1 παρ. 22).

Υπό αυτό το σχετικά νέο νομοθετικό πλαίσιο οι τράπεζες μπορούν πλέον να αναθέτουν ταχύτερα, με μαζικό τρόπο, τη διαχείριση ομάδων “κόκκινων” δανείων στις ΕΔΑΔΠ για χιλιάδες ή ακόμη και για εκατομμύρια οφειλότες, με σκοπό την είσπραξή τους¹¹, ενώ παραμένουν δικαιούχοι των κόκκινων δανείων, χωρίς μάλιστα να εξαρτώνται γι’ αυτής της μορφής μεταβίβαση από τη σύμπραξη των δανειοληπτών¹². Οι δε ΕΔΑΔΠ μπορούν να αναλαμβάνουν τη διαχείριση κόκκινων δανείων όχι μόνο από τράπεζες, αλλά και από ΕΑΑΔΠ, δεδομένου ότι οι τελευταίες υποχρεούνται να αναθέτουν τη διαχείριση των απαιτήσεων που αποκτούν στις πρώτες (άρθρο 1 παρ. 1 γ΄). Οι ΕΔΑΔΠ αναλαμβάνουν το σχετικό έργο έναντι αμοιβής διαχείρισης, που δεν μπορεί όμως να μετακυλιέται στον δανειολήπτη (άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ΄). Πέραν της διαχείρισης απαιτήσεων, οι ΕΔΑΔΠ μπορούν να διαχειρίζονται και ακίνητα που αποτελούσαν ασφάλεια για τα δάνεια ή πιστώσεις που αυτές διαχειρίζονταν και έχουν μεταβιβαστεί στον δικαιούχο της απαίτησης (άρθρο 1 παρ. 1 ε΄), ήτοι την τράπεζα ή την ΕΑΑΔΠ. Μπορούν επίσης, κατόπιν άδειας της ΤτΕ, να χορηγούν νέα δάνεια ή πιστώσεις σε δανειολήπτες, των οποίων τα δάνεια ή τις πιστώσεις διαχειρίζονται, με αποκλειστικό σκοπό την αναχρη-

8. Α. Γεωργιάδης, Η μεταβίβαση «κόκκινων» δανείων από τις τράπεζες και η προστασία των προσωπικών δεδομένων του δανειολήπτη, Χρονικά Ιδιωτικά Δικαίου, ΙΗ/2018, σελ. 3.

9. <<https://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Supervision/SupervisedInstitutions/default.aspx>>, τελευταία πρόσβαση 20.10.2018.

10. Πλαίσιο για την ίδρυση και λειτουργία εταιριών διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις του Ν 4354/2015 - Αντικατάσταση της ΠΕΕ 95/27.5.2016, ΦΕΚ Β΄ 1764/22.5.2017.

11. Ζ. Τσολακίδης, Μεταβίβαση απαιτήσεων από μη εξυπηρετούμενα δάνεια, Χρονικά Ιδιωτικά Δικαίου, ΙΣΤ/2016, σελ. 641.

12. Ψυχομάνης, ο.π., σελ. 1331.

ματοδότηση των δανείων τους ή την αναδιάρθρωση της δανειολήπτριας επιχείρησης, εφόσον ο δικαιούχος της απαίτησης, δηλαδή η τράπεζα ή η ΕΑΑΔΠ, έχει προηγουμένως συναινέσει (άρθρο 1 παρ. 20). Σε καμία περίπτωση πάντως, οι ΕΑΑΔΠ δεν μπορούν να αποκτούν τις απαιτήσεις, ήτοι να συνδυάζουν τη δραστηριότητα της διαχείρισης των απαιτήσεων με τη δραστηριότητα της απόκτησης αυτών¹³.

Η σύμβαση ανάθεσης διαχείρισης των απαιτήσεων σε ΕΑΑΔΠ, καλούμενη και σύμβαση ανάθεσης δανειακού χαρτοφυλακίου, ρυθμίζεται λεπτομερώς στον Ν 4354/2015, τόσο ως προς τον τύπο της όσο και ως προς το περιεχόμενο της (άρθρο 2). Έτσι, απαιτείται έγγραφος τύπος που περιλαμβάνει οπωσδήποτε τις προς διαχείριση απαιτήσεις και το τυχόν στάδιο μη εξυπηρέτησης κάθε απαίτησης, τις πράξεις διαχείρισης που μπορούν να διενεργούν οι ΕΑΑΔΠ και την καταβλητέα αμοιβή διαχείρισης. Αντίγραφο της εκάστοτε σύμβασης πρέπει να κοινοποιείται στην ΤτΕ εντός δέκα ημερών από την υπογραφή της.

Οι ΕΑΑΔΠ, λοιπόν, λόγω του εξαιρετικά ευαίσθητου ρόλου τους για την οικονομία, καθώς συνδέονται με τη γενικότερη προσπάθεια εξυγίανσης του τραπεζικού συστήματος της χώρας¹⁴, αλλά και για την κοινωνία, δεδομένου ότι η δράση τους επηρεάζει τεράστιους αριθμούς επιχειρήσεων και πολιτών, δεν λειτουργούν υπό τις ίδιες συνθήκες όπως οι εταιρίες γενικού σκοπού στην ελληνική έννομη τάξη. Αντίθετα στο πλαίσιο δημιουργίας μιας αγοράς «κόκκινων» δανείων στην Ελλάδα¹⁵, βρίσκονται υπό την έντονη εποπτεία της ΤτΕ, η οποία λειτουργεί ως θεματοφύλακας του νέου αυτού θεσμού, φροντίζοντας ιδίως για τη συμμόρφωσή τους με τον Ν 4354/2015. Αυτό τονίζεται, άλλωστε, στην αιτιολογική έκθεση του τελευταίου, σύμφωνα με την οποία με τον εν λόγω νόμο καθίσταται δυνατή η δημιουργία δευτερογενούς αγοράς μη εξυπηρετούμενων δανείων, σε όφελος τόσο των πιστωτικών ιδρυμάτων όσο και των οφειλετών, με την παράλληλη θέσπιση καθεστώτος αυστηρής εποπτείας των ΕΑΑΔΠ¹⁶.

II. Ο GDPR

Περισσότερα από είκοσι έτη έχουν πλέον παρέλθει από την υιοθέτηση της Οδηγίας 95/46/ΕΚ¹⁷ για την προστασία των προσωπικών δεδομένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), που ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τον Ν 2472/1997¹⁸. Τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν κατά

την περίοδο της εφαρμογής της ως άνω ενωσιακής Οδηγίας αλλά και οι νέες τεχνολογικές προκλήσεις οδήγησαν πριν από περίπου δύο έτη στην υιοθέτηση του Κανονισμού 2016/679¹⁹, ο οποίος την καταργεί (άρθρο 94 παρ. 1). Η νομική φύση του Κανονισμού συνεπάγεται την άμεση εφαρμογή του ήδη από τις 25 Μαΐου 2018 (άρθρο 99), δίχως να απαιτείται η υιοθέτηση εθνικής νομοθεσίας²⁰. Ο Έλληνας νομοθέτης έχει ήδη διαμορφώσει σχετικό σχέδιο νόμου, καθώς ο GDPR για να αποκτήσει πλήρη λειτουργικότητα απαιτεί σε κάθε περίπτωση την παρέμβαση του πρώτου, το οποίο τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση²¹, χωρίς όμως να έχει ακόμη κατατεθεί προς ψήφιση στη Βουλή.

Το νέο ενωσιακό κείμενο για την προστασία των προσωπικών δεδομένων τόσο στην Ελλάδα όσο και στα λοιπά κράτη μέλη είναι εξαιρετικά εκτενές, στοχεύοντας στη διεύρυνση της προστασίας του υποκειμένου αυτών, ιδίως απέναντι στους κινδύνους που δημιουργούν οι αλματώδεις τεχνολογικές εξελίξεις των τελευταίων ετών. Το σπουδαιότερο ίσως χαρακτηριστικό του είναι η ολική αλλαγή φιλοσοφίας στο πιο πάνω πεδίο, καθώς η υποχρέωση γνωστοποιήσεων της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων στην αρμόδια Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ) και η λήψη άδειας από αυτή (ιδίως άρθρα 6 και 7 του Ν 2472/1997²²) καταργούνται. Στη θέση τους εισάγεται εφεξής η αρχή της λογοδοσίας. Σύμφωνα με αυτή, ο εκάστοτε υπεύθυνος αλλά και εκτελών την επεξεργασία οφείλουν να λαμβάνουν αυτοβούλως όλα τα μέτρα που επιτάσσονται από τον GDPR για την προστασία των προσωπικών δεδομένων και να είναι παράλληλα σε θέση να αποδείξουν τη λήψη τους (άρθρο 5 παρ. 2), χωρίς να υφίσταται πλέον διαρκής αλληλεπίδρασή τους με την ΑΠΔΠΧ.

Το νέο σύστημα που εισάγει ο Κανονισμός 2016/679 εδράζεται στις ακόλουθες έξι αρχές που διέπουν την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων: α) την αρχή της νομιμότητας, της αντικειμενικότητας και της διαφάνειας της επεξεργασίας, β) την αρχή του περιορισμού του σκοπού της επεξεργασίας, γ) την αρχή της ελαχιστοποίησης των δεδομένων, δ) την αρχή της ακρίβειας των δεδομένων, ε) την αρχή του περιορισμού της περιόδου αποθήκευσης των δεδομένων και στ) την αρχή της ακεραιότητας και εμπιστευτικότητας της επεξεργασίας (άρθρο 5 παρ. 1).

13. Σ. Μούζουλας, ό.π., σελ. 29.

14. Ζ. Τσολακίδης, ό.π., σελ. 641.

15. *ibid* σελ. 642.

16. Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, μισθολογικές ρυθμίσεις και άλλες επείγουσες διατάξεις εφαρμογής της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων», σελ. 1.

17. Οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, ΕΕ L 281/23.11.1995, σελ. 31 επ.

18. Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ΦΕΚ Α' 50/10.4.1997.

19. Για τον GDPR, βλ., αντί πολλών, Α. Μήτρου, Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων: Νέο Δίκαιο - Νέες Υποχρεώσεις - Νέα Δικαιώματα, Εκδόσεις Σάκκουλας, 2017, *passim*, Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή, Ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων 679/2016/ΕΕ: Εισαγωγή και Προστασία Δικαιωμάτων, Εκδόσεις Σάκκουλας, 2017, *passim*.

20. Β. Χριστιανός, Εισαγωγή στο Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Νομική Βιβλιοθήκη, 2011, παρ. 116-117.

21. Σχέδιο νόμου για την Προστασία Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα σε εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679, το οποίο τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση το διάστημα 20 Φεβρουαρίου 2018 μέχρι 5 Μαρτίου 2018. Βλ. <<http://www.opengov.gr/ministryofjustice/?p=9331>>, τελευταία πρόσβαση 20.10.2018.

22. Για τα άρθρα 6 και 7 του Ν 2472/1997, βλ. Ε. Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου, Προσωπικά Δεδομένα, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, σελ. 108 επ.

Οι έξι αυτές αρχές συγκεκριμενοποιούνται με σειρά μέτρων που οφείλουν να λαμβάνουν συστηματικά τόσο οι υπεύθυνοι όσο και οι εκτελούντες την επεξεργασία, ώστε η τελευταία να είναι σύννομη. Ιδίως τα ζητήματα της συγκατάθεσης του υποκειμένου των προσωπικών δεδομένων ρυθμίζονται πλέον πολύ ειδικότερα σε σχέση με το παλαιό καθεστώς (άρθρο 7). Σε κάθε περίπτωση τα υποκείμενα των προσωπικών δεδομένων απολαμβάνουν εφεξής ρητά σειράς ενισχυμένων και ανανεωμένων δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα διαγραφής των δεδομένων (άρθρο 17) και το δικαίωμα στη φορητότητα αυτών (άρθρο 20)²³. Εάν συντρέχει δε προσβολή των δικαιωμάτων των υποκειμένων αλλά και εν γένει μη τήρηση του GDPR, ο παραβαίνων αντιμετωπίζει την αξίωση αποζημίωσης του ζημιωθέντος (άρθρο 82), καθώς και την επιβολή διοικητικών προστίμων από την ΑΠΔΠΧ (άρθρο 83), τα οποία μπορούν να φτάσουν τα 20.000.000 ευρώ ή ειδικά σε περίπτωση επιχειρήσεων έως το 4% του συνολικού παγκόσμιου ετήσιου κύκλου εργασιών του προηγούμενου οικονομικού έτους, ανάλογα με το ποιο εκ των δύο ποσών είναι το υψηλότερο (άρθρο 82 παρ. 5).

Η συμμόρφωση των ΕΔΑΔΠ με τον GDPR είναι, λοιπόν, επιτακτικής σημασίας, τόσο γιατί αυτές υποχρεούνται να συμβάλλουν στη θωράκιση της προστασίας των υποκειμένων των προσωπικών δεδομένων, ήτοι των δανειοληπτών, όσο και την ίδια την ομαλή εταιρική λειτουργία τους, η οποία μπορεί να διαταραχθεί έντονα σε περίπτωση άσκησης αγωγών εναντίον τους, αλλά και επιβολής υψηλότερων διοικητικών προστίμων.

III. Θεμελιώδη ζητήματα προσωπικών δεδομένων

Δύο είναι ίσως τα σπουδαιότερα ζητήματα που πρωταρχικά θέτει ο GDPR ως προς τη λειτουργία των ΕΔΑΔΠ: το ζήτημα της γνωστοποίησης των προσωπικών δεδομένων των οφειλετών από τις τράπεζες ή τις ΕΑΑΔΠ στις ΕΔΑΔΠ στα πλαίσια της ανάθεσης της διαχείρισης απαιτήσεων τους (III.α.) και το ζήτημα του αν οι ΕΔΑΔΠ αποτελούν υπεύθυνους ή εκτελούσες την επεξεργασία των δεδομένων αυτών (III.β.).

III.1. Η κοινολόγηση των προσωπικών δεδομένων των οφειλετών

Όπως έχει γίνει ήδη κατανοητό, προκειμένου να καταστεί εφικτή η διαχείριση απαιτήσεων από τις ΕΔΑΔΠ είναι αναγκαίο να προηγηθεί η διαβίβαση των προσωπικών δεδομένων πρωτίστως των δανειοληπτών από την εκάστοτε αντισυμβαλλόμενη τους τράπεζα ή ΕΑΑΔΠ, που προβαίνει στη σχετική ανάθεση.

Κατά τον GDPR, η κοινολόγηση προσωπικών δεδομένων με διαβίβαση, διάδοση ή κάθε άλλης μορφής διάθεση αποτελεί επεξεργασία προσωπικών δεδομένων (άρθρο 4 περ. 2).

Αποδέκτης δε των προσωπικών δεδομένων αποτελεί το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας, στα οποία κοινολογούνται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, είτε πρόκειται για τρίτον είτε όχι (άρθρο 4 περ. 9). Περαιτέρω, εάν τα προσωπικά δεδομένα επιτρέπεται να κοινολογηθούν σε άλλον αποδέκτη, το υποκείμενο των προσωπικών δεδομένων θα πρέπει να ενημερώνεται, όταν τα προσωπικά δεδομένα κοινολογούνται για πρώτη φορά στον αποδέκτη (σκέψη 61 εδ. 2). Οι σχετικές πληροφορίες παρέχονται γραπτώς ή με άλλα μέσα, μεταξύ άλλων, εφόσον ενδείκνυται, ηλεκτρονικά (άρθρο 12 παρ. 1 εδ. 2). Οι παρεχόμενες πληροφορίες πρέπει να έχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και συγκεκριμένο περιεχόμενο (άρθρα 12-14).

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, τίθενται συνεπώς δύο βασικά ερωτήματα σε σχέση με την διαβίβαση προσωπικών δεδομένων των δανειοληπτών προς ΕΔΑΔΠ στα πλαίσια της ανάθεσης προς αυτές της διαχείρισης ομάδων (πακέτων) ΜΕΔ. Πιο συγκεκριμένα: α) αν απαιτείται εν προκειμένω η συναίνεση του δανειολήπτη, τη διασφάλιση της παροχής της οποίας θωρακίζει ο GDPR, ως νόμιμη βάση επεξεργασίας για να είναι επιτρεπτή η εν λόγω κοινολόγηση προς την ΕΔΑΔΠ των προσωπικών δεδομένων του (άρθρο 6 παρ. 1 περ. α), καθώς και β) με ποιον τρόπο θα εκπληρωθεί η υποχρέωση ενημέρωσης των δανειοληπτών, λαμβάνοντας υπόψη τον κατά κανόνα πολύ μεγάλο αριθμό τους.

Ως προς το πρώτο ζήτημα της συναίνεσης παρεμβαίνει με ρητή ρύθμιση ο Ν 4354/2015, σύμφωνα με τον οποίο το επαγγελματικό απόρρητο της τράπεζας ή της ΕΑΑΔΠ έναντι των δανειοληπτών αίρεται στις σχέσεις της με την ΕΔΑΔΠ, στο μέτρο που οι πληροφορίες αυτές είναι απαραίτητες για τις ανάγκες της διαχείρισης και εφαρμόζονται αναλογικά οι παρ. 20 και 21 του άρθρου 10 του Ν 3156/2003²⁴ (άρθρο 1 παρ. 21). Το δε άρθρο 10 παρ. 21 του Ν 3156/2003 προβλέπει ότι η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων οφειλετών κατά το μέτρο που είναι αναγκαία για τους σκοπούς τιτλοποίησης απαιτήσεων κατά τον Ν 3156/2003 γίνεται σύμφωνα με τον Ν 2472/1997 και δεν προϋποθέτει προηγούμενη άδεια της ΑΠΔΠΧ ή συναίνεση του οφειλέτη (άρθρο 10 παρ. 21 Ν 3156/2003). Κατ' αυτή τη ρύθμιση, λοιπόν, αναλογικά εφαρμοζόμενη στην περίπτωση των ΕΔΑΔΠ, η συναίνεση των δανειοληπτών για την κοινολόγηση, ήτοι την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων του, από την τράπεζα ή την ΕΑΑΔΠ σε ΕΔΑΔΠ δεν είναι αναγκαία²⁵.

Ως προς το δεύτερο ζήτημα του τρόπου ενημέρωσης των δανειοληπτών για την κοινολόγηση των προσωπικών δεδομένων τους, έχει ήδη αποφανθεί με σειρά αποφάσεων της η ΑΠΔΠΧ υπό το καθεστώς του Ν 2472/1997, όπως εκτίθεται ακολούθως.

Με την απόφαση υπ' αριθμ. 87/2017 που δημοσιεύθηκε στις 19 Ιουλίου 2017, η ΑΠΔΠΧ εξέτασε τις αιτήσεις δύο τραπεζών προς αυτή για τη διάθεση προσωπικών δεδομένων πολύ μεγάλου αριθμού οφειλετών και λοιπών συνεχομέ-

23. Για τα εν λόγω δικαιώματα βλ. Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή, Το νέο πλαίσιο των ανανεωμένων δικαιωμάτων, σελ. 1 επ. στο Λ. Κοτσαλής και Κ. Μενουδάκος (επ.), Γενικός Κανονισμός για την Προστασία των Προσωπικών Δεδομένων (GDPR): Νομική Διάσταση και Πρακτική Εφαρμογή, Νομική Βιβλιοθήκη, 2018.

24. Ομολογιακά δάνεια, τιτλοποίηση απαιτήσεων και απαιτήσεων από ακίνητα και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α' 157/25.6.2003.

25. Α. Γεωργιάδης, ό.π., σελ. 4-5.

νων προσώπων²⁶ σε αντίστοιχες δύο ΕΔΑΔΠ σύμφωνα με τον Ν 4354/2015. Αμφότερες οι τράπεζες ζητούσαν από την ΑΠΔΠΧ τη χορήγηση της απαιτούμενης άδειας, ώστε τα υποκείμενα των προσωπικών δεδομένων να ενημερωθούν μέσω του τύπου για την εν λόγω διάθεση, καθώς λόγω του πολύ μεγάλου αριθμού τους ήταν αντικειμενικά αδύνατη, όπως υποστήριξαν, η εξατομικευμένη ενημέρωση²⁷. Κατά την εξέταση της υπόθεσης, η ΑΠΔΠΧ σε σύνθεση Τμήματος παρέπεμψε με την υπ' αριθμ. 62/2017 απόφασή της την εν λόγω υπόθεση στην Ολομέλειά της ως μείζονος σημασίας συνολικά για τις τράπεζες, λόγω, μεταξύ άλλων, της άσκησης σχετικής παρέμβασης της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών υπέρ των αιτουσών²⁸.

Κατά την εξέταση της ως άνω υπόθεσης, η ΑΠΔΠΧ εστίασε ιδίως στο άρθρο 2 στοιχ. δ' του Ν 2472/1997, κατά το οποίο η διαβίβαση ή κάθε άλλη μορφή διάθεση των προσωπικών δεδομένων αποτελεί επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, καθώς και στο άρθρο 11 του εν λόγω νόμου για την υποχρέωση του υπεύθυνου επεξεργασίας να ενημερώνει το υποκείμενο των προσωπικών δεδομένων για την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων του, επικαλούμενη επίσης, μεταξύ άλλων, την υπ' αριθμ. 408/1998 Κανονιστική Πράξη της²⁹ και την υπ' αριθμ. 1/1999 Κανονιστική Πράξη της³⁰.

Κατά την ΑΠΔΠΧ η διαχείριση απαιτήσεων από τις ΕΔΑΔΠ ταυτίζεται καταρχάς με τη διαχείριση απαιτήσεων από τράπεζα, περιορίζεται όμως από τη σχετική σύμβαση ανάθεσης διαχείρισης απαιτήσεων³¹. Η δε χορήγηση των σχετικών προσωπικών δεδομένων από την τράπεζα στην ΕΔΑΔΠ είναι επιτρεπτή κατά το άρθρο 5 παρ. 2 περ. α', β' και ε' του Ν 2472/1997, ήτοι για την εξυγίανση του χαρτοφυλακίου και την ενίσχυση της ρευστότητας της τράπεζας, με την ΕΔΑΔΠ να συνιστά νέο αποδέκτη αυτών κατά το άρθρο 2 στοιχ. ι' του Ν 2472/1997, για τον οποίο τα υποκείμενα των προσωπικών δεδομένων πρέπει να ενημερωθούν από την τράπεζα κατά το άρθρο 11 του Ν 2472/1997³².

Στη συνέχεια της εξέτασης της εν λόγω υπόθεσης, η ΑΠΔΠΧ προέβη στην ακόλουθη διαφοροποίηση ως προς τις απαιτήσεις των τραπεζών. Για τις μεν ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις που παραμένουν σε καθυστέρηση, ο μεγάλος αριθμός των υποκειμένων των δεδομένων, το σύντομο χρονικό διάστημα εντός του οποίου πρέπει να ενημερωθούν και το ότι δεν τίγονται τα δικαιώματά τους και οι θεμελιώδεις ελευθερίες τους σε σχέση με το χρέος τους από την εν λόγω επεξεργασία, δικαιολογούν τη χορήγηση άδειας για την ενημέρωσή τους διά του τύπου, τόσο έντυπου όσο και ηλεκτρονικού, με παράλληλη όμως εξατομικευμένη ενημέρωση μέσω ηλε-

κτρονικού ταχυδρομείου σε όσες περιπτώσεις αυτό είναι εφικτό³³. Για τις δε απαιτήσεις είναι που είναι ενήμερες, απαιτείται κατά κανόνα εξατομικευμένη ενημέρωση του υποκειμένου των δεδομένων με κάθε πρόσφορο τρόπο³⁴.

Σημειώνεται ότι η εν λόγω απόφαση ελήφθη υπό την προοπτική της εφαρμογής του GDPR. Έτσι, σε αυτή η ΑΠΔΠΧ αναφέρει χαρακτηριστικά ότι «σημειώνεται δε ότι ο GDPR προτάσσει πλέον ρητώς την αρχή της διαφάνειας της επεξεργασίας και ενισχύει, ακολούθως, το δικαίωμα ενημέρωσης του υποκειμένου»³⁵.

Στα ζητήματα αυτά, η ΑΠΔΠΧ επανήλθε με την υπ' αριθμ. 134/2017 απόφασή της που δημοσιεύθηκε στις 16 Νοεμβρίου 2017, κατόπιν αντίστοιχης με την προαναφερθείσα αίτησης τράπεζας, που αφορούσε τη διαβίβαση προσωπικών δεδομένων χιλιάδων οφειλετών³⁶ αφενός σε εταιρία ειδικού σκοπού στο πλαίσιο τιτλοποίησης και μεταβίβασης χαρτοφυλακίου κόκκινων δανείων και πιστώσεων δυνάμει του Ν 3156/2003, αφετέρου δε σε ΕΔΑΔΠ, κατ' εντολή και για λογαριασμό της αποκτώσας εταιρίας, η οποία αποκτώσα εταιρία ανέθεσε τη διαχείριση των σχετικών απαιτήσεων σε ΕΔΑΔΠ³⁷.

Ως προς το σκέλος της διαβίβασης προσωπικών δεδομένων στην ΕΔΑΔΠ, η ΑΠΔΠΧ επικαλούμενη τις ίδιες ρυθμίσεις του Ν 2472/1997, όπως στην ως άνω υπ' αριθμ. 87/2017 απόφασή της, επανέλαβε ότι εν προκειμένω η ΕΔΑΔΠ αποτελεί αποδέκτη προσωπικών δεδομένων κατά το άρθρο 2 στοιχ. ι' του Ν 2472/1997, για τον οποίο απαιτείται ενημέρωση των υποκειμένων των δεδομένων, σύμφωνα με το άρθρο 11 του Ν 2472/1997. Στη συνέχεια, η ΑΠΔΠΧ έκανε δεκτή τη ενημέρωσή τους δια του τύπου, με παράλληλη όμως εξατομικευμένη ηλεκτρονική ενημέρωση μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, εφόσον είναι εφικτή³⁸. Σημειώνεται ότι και στην ως άνω απόφαση υπήρξε η ίδια ακριβώς επίκληση στον GDPR, όπως και στην προαναφερθείσα υπ' αριθμ. 87/2017 απόφαση της ΑΠΔΠΧ³⁹.

Τρίτη φορά ασχολήθηκε η ΑΠΔΠΧ με τα εν λόγω ζητήματα στην υπ' αριθμ. 33/2018 απόφασή της που δημοσιεύθηκε στις 18 Απριλίου 2018, η οποία αφορούσε την ίδια υπόθεση στην οποία εκδόθηκε η προαναφερθείσα υπ' αριθμ. 134/2017 απόφασή της. Κατά το ιστορικό της εν λόγω υπόθεσης, παρά την αντίθετη επιταγή της ΑΠΔΠΧ, η εμπλεκόμενη τράπεζα στην ενημέρωση δια του τύπου των υποκειμένων των προσωπικών δεδομένων δεν ανέφερε με σαφήνεια τις κατηγορίες των απαιτήσεων που είχαν τιτλοποιηθεί, ώστε τα υποκείμενα των δεδομένων αυτών να μπορούν να αντιληφθούν με ευχέρεια ότι η εν λόγω ενημέρωσή τους αφορά⁴⁰.

26. Άνω του 1.000.000 υποκειμένων προσωπικών δεδομένων για μία από τις τράπεζες. Βλ. ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμ. 87/2017, σελ. 3.

27. *ibid*, σελ. 2-3.

28. *ibid*, σελ. 5.

29. Ενημέρωση υποκειμένων επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δια του τύπου, ΦΕΚ Β' 1250/1998.

30. Ενημέρωση υποκειμένου των δεδομένων κατ' άρθρο 11 Ν 2472/1997, ΦΕΚ Β' 555/1999.

31. ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμ. 87/2017, σελ. 11.

32. *ibid*, σελ. 11-12.

33. *ibid*, σελ. 12, 14.

34. *ibid*, σελ. 12-13.

35. *ibid*, σελ. 8.

36. Επρόκειτο για 22.000 απαιτήσεις. Βλ. ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμ. 134/2017, σελ. 2.

37. *ibid*, σελ. 1-2.

38. *ibid*, σελ. 7.

39. *ibid*, σελ. 4.

40. ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμ. 33/2018, σελ. 2-3.

Η ΑΠΔΠΧ επικαλούμενη τις ίδιες ρυθμίσεις του Ν 2472/1997, όπως στις προαναφερθείσες υπ' αριθμ. 87/2017 και 134/2017 αποφάσεις της, απηύθυνε σχετική σύσταση στην τράπεζα για μη επίδειξη δέουσας επιμέλειας ως προς την ενημέρωση των υποκειμένων των δεδομένων σύμφωνα με το άρθρο 11 του Ν 2472/1997⁴¹.

Τα ως άνω δεν φαίνεται να μεταβάλλονται άρδην μετά τη θέση σε εφαρμογή του GDPR, παρά τις έντονες αμφιβολίες ως προς το αν αυτή η προσέγγιση πράγματι ικανοποιεί τις αυστηρές απαιτήσεις του, καθώς ο Κανονισμός αυτός ενισχύει σημαντικά την προστασία του υποκειμένου των προσωπικών δεδομένων, μέρος της οποίας αποτελεί και η εξατομικευμένη, πραγματική ενημέρωσή του. Έτσι, η πρακτική της ενημέρωσης δια του τύπου από τις τράπεζες ή τις ΕΑΑΔΠ στην περίπτωση συμβάσεων ανάθεσης διαχείρισης απαιτήσεων με ΕΔΑΔΠ εξακολουθεί και κατόπιν της έναρξης εφαρμογής του GDPR με επίκληση των άρθρων 12 έως 14 αυτού. Ενδεικτικό αυτού αποτελεί η υπό την ισχύ του GDPR πρόσφατη ενημέρωση διαβίβασης αρχείου δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πολύ μεγάλης τράπεζας που δημοσιεύθηκε σε ημερήσια εφημερίδα⁴². Στο πλαίσιο αυτής, η εν λόγω τράπεζα ενημέρωσε δια του τύπου σε δημοσίευμα με ημερομηνία 27 Ιουνίου 2018, σειρά οφειλετών της και συνδεδεμένων με τις εν λόγω οφειλές προσώπων για τη διαβίβαση των προσωπικών δεδομένων τους σε ΕΑΑΔΠ στο πλαίσιο πώλησης και μεταβίβασης των εν λόγω απαιτήσεών τους, καθώς και, για λογαριασμό και κατ' εντολή των αποκτώσων εταιριών, για τη διαβίβαση των δεδομένων τους σε ΕΔΑΔΠ, στην οποία οι αποκτώσες εταιρίες ανέθεσαν τη διαχείριση των μεταβιβαζόμενων απαιτήσεων. Σημειώνεται πάντως ότι η τράπεζα υπογράμμισε ότι την ενημέρωση δια του τύπου θα ακολουθούσε προσωποποιημένη ενημέρωση για την εν λόγω μεταβίβαση.

III.2. Υπεύθυνοι ή εκτελούσες την επεξεργασία;

Η διάκριση μεταξύ υπευθύνων και εκτελούντων την επεξεργασία είναι θεμελιώδης στον GDPR. Έτσι, υπεύθυνος επεξεργασίας (controller) είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που, μόνα ή από κοινού με άλλα, καθορίζουν τους σκοπούς και τον τρόπο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (άρθρο 4 περ. 7). Εκτελών δε την επεξεργασία (processor) είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για λογαριασμό του υπευθύνου της επεξεργασίας. Ο GDPR προβλέπει ρητά και τον από κοινού υπεύθυνο επεξεργασίας (joint controller), όταν δύο ή περισσότεροι υπεύθυνοι επεξεργασίας καθορίζουν από κοινού τους σκοπούς και τα μέσα της επεξεργασίας (άρθρο 26 παρ. 1 εδ. 1)⁴³.

Για τον νομικό χαρακτηρισμό των ΕΔΑΔΠ ως υπευθύνων επεξεργασίας, από κοινού υπευθύνων ή εκτελουσών την επεξεργασία, αναγκαία είναι προηγουμένως η προσέγγιση του φάσματος των εξουσιών τους και του πλαισίου άσκησης αυτών. Έτσι, κατά τον Ν 4354/2015 οι πράξεις διαχείρισης απαιτήσεων των ΕΔΑΔΠ μπορούν να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη νομική και λογιστική παρακολούθηση των απαιτήσεων, τη διενέργεια διαπραγματεύσεων με τους δανειολήπτες και τη σύναψη συμβάσεων συμβιβασμού ή ρύθμισης και διακανονισμού οφειλών και την είσπραξή τους (άρθρο 2 παρ. 2 περ. Β'). Οι ΕΔΑΔΠ νομιμοποιούνται επίσης ως μη δικαιούχοι διάδικοι να προβαίνουν σε κάθε δικαστική ενέργεια για την είσπραξη των υπό διαχείριση απαιτήσεων, καθώς και να κινούν, παρίστανται ή συμμετέχουν σε προπρωτευτικές διαδικασίες εξυγίανσης, πτωχευτικές διαδικασίες αφερεγγυότητας, διαδικασίες διευθέτησης οφειλών κ.ά. (άρθρο 2 παρ. 4). Οι εξουσίες των ΕΔΑΔΠ, λοιπόν, για την είσπραξη της εκάστοτε απαίτησης είναι ευρύτατες, σε αντιστοιχία με αυτές των τραπεζών⁴⁴. Βρίσκονται όμως εντός του πλαισίου που πάντα θέτει, όπως προαναφέρθηκε, η αντίστοιχη σύμβαση ανάθεσης διαχείρισης απαιτήσεων με την εκάστοτε τράπεζα ή ΕΑΑΔΠ.

Από τα ως άνω συνάγεται ότι οι ΕΔΑΔΠ για το σκοπό της διαχείρισης των απαιτήσεων επεξεργάζονται ποικιλοτρόπως πλήθος προσωπικών δεδομένων δανειοληπτών και λοιπών συνδεδεμένων με τις απαιτήσεις προσώπων για λογαριασμό της εκάστοτε αντισυμβαλλόμενης τράπεζας ή ΕΑΑΔΠ. Το στοιχείο αυτό οδηγεί καταρχάς στον χαρακτηρισμό τους ως εκτελουσών την επεξεργασία. Οι ΕΔΑΔΠ έχουν όμως την ιδιαιτερότητα, λόγω της εξειδίκευσής τους στη διαχείριση απαιτήσεων, να καθορίζουν σε ένα βαθμό και οι ίδιες τους ειδικότερους σκοπούς και τον τρόπο επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων, απολαμβάνοντας σημαντικής ελευθερίας κινήσεων, ή έστω να τους καθορίζουν από κοινού με τις αντισυμβαλλόμενες τράπεζες, σε αντίθεση με τον μέσο εκτελούντα την επεξεργασία. Το στοιχείο αυτό εγείρει αμφιβολίες στην αρχική παραδοχή του χαρακτηρισμού τους ως εκτελουσών την επεξεργασία και ωθεί προς την κατεύθυνση του χαρακτηρισμού τους ως υπευθύνων την επεξεργασία ή από κοινού υπευθύνων την επεξεργασία με τις τράπεζες ή τις ΕΑΑΔΠ.

Τι είναι, λοιπόν, οι ΕΔΑΔΠ ως προς τη διαχείριση των απαιτήσεων; Αποτελούν εκτελούσες την επεξεργασία, υπεύθυνους επεξεργασίας ή από κοινού υπεύθυνους επεξεργασίας; Η διάκριση είναι σημαντική ιδίως ως προς τα μέτρα συμμόρφωσης με τον GDPR που οφείλουν να λάβουν οι ΕΔΑΔΠ, την έκταση της ευθύνης τους και την άσκηση των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων εναντίον τους.

Το ζήτημα της διάκρισης μεταξύ υπευθύνου και εκτελούντος την επεξεργασία έχει προσεγγισθεί ενδελεχώς από την Ομάδα Εργασίας του άρθρου 29 της προαναφερθείσας Οδηγίας 95/46/ΕΚ, η οποία ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τον Ν 2472/1997. Πρόκειται για τη Γνώ-

41. *ibid*, σελ. 5-6.

42. <<http://www.kathimerini.gr/970997/article/oikonomia/epixeirhseis/enhmerwsh-gia-th-diavivash-arxeioy-dedomenwn-proswpikoy-xarakthra>> τελευταία πρόσβαση 20.10.2018.

43. Για περισσότερα ως προς τη διάκριση μεταξύ υπευθύνου και εκτελούντος την επεξεργασία, βλ. *L. Feiler, N. Forgo και M. Weigl, The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A*

Commentary, 2018, Globe Law and Business Ltd, Chapter IV - Controller and processor.

44. *A. Γεωργιάδης*, ό.π., σελ. 3-4.

μη της 1/2010 για τις έννοιες του υπευθύνου και του εκτελούντα την επεξεργασία (Γνώμη 1/2010)⁴⁵. Κατά τη Γνώμη 1/2010, αυτές αποτελούν αυτόνομες έννοιες που ερμηνεύονται σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο, αλλά και λειτουργικές έννοιες, υπό την έννοια ότι βασίζονται περισσότερο σε μια πραγματική παρά τυπική ανάλυση⁴⁶. Όπως υπογραμμίζεται, ο νομικός χαρακτηρισμός ως υπευθύνου ή εκτελούντος την επεξεργασία δεν μπορεί να γίνει πάντοτε με ευκολία, ιδίως σε περίπλοκες περιπτώσεις, όπου υπάρχουν διαφορετικοί βαθμοί αυτονομίας και ευθύνης⁴⁷. Κατά την άποψη του γράφοντος, οι ΕΔΑΔΠ αποτελούν μια τέτοια περίπλοκη περίπτωση.

Στη Γνώμη 1/2010, μεταξύ άλλων, επισημαίνεται ότι η εξουσία καθορισμού των σκοπών και του τρόπου επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων, που αν συντρέχει οδηγεί στο νομικό χαρακτηρισμό ενός φυσικού ή νομικού προσώπου ως υπευθύνου επεξεργασίας, μπορεί να πηγάζει τόσο από νομικές όσο και πραγματικές περιστάσεις, όπως η νομοθετική πρόβλεψη ή ο πραγματικός έλεγχος που ασκείται από ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο στην επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων και η διαφάνεια αυτού προς τα υποκείμενα των προσωπικών δεδομένων. Περαιτέρω, ο καθορισμός του σκοπού της επεξεργασίας από ένα πρόσωπο μπορεί να οδηγήσει στον χαρακτηρισμό του ως υπευθύνου επεξεργασίας, όχι όμως και ο καθορισμός μόνο των τρόπων επεξεργασίας, καθώς αυτό το σκέλος μπορεί να ανατεθεί από τον υπεύθυνο στον εκτελούντα την επεξεργασία, ως προς τεχνικά ή οργανωτικά ζητήματα. Η ανάθεση αυτή πάντως δεν μπορεί να περιλαμβάνει ζητήματα που βρίσκονται στον πυρήνα της νομιμότητας της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων, όπως οι κατηγορίες των προσωπικών δεδομένων που θα τύχουν επεξεργασίας, η διάρκεια της τήρησής τους κ.λπ., καθώς αυτά καθορίζονται πάντοτε από τον υπεύθυνο επεξεργασίας⁴⁸.

Ως προς τον νομικό χαρακτηρισμό του εκτελούντος την επεξεργασία, κατά τη Γνώμη 1/2010, επιβοηθητική είναι η χρήση ορισμένων κριτηρίων, όπως η έκταση των οδηγιών που δίνει ο υπεύθυνος επεξεργασίας, η εποπτεία που ο τελευταίος ασκεί, η διαφάνεια των εμπλεκόμενων μερών προς τα υποκείμενα των δεδομένων, η τεχνογνωσία και οι ειδικές ικανότητες των εμπλεκόμενων μερών, καθώς και η δυνατότητα που έχουν να λαμβάνουν αυτόνομα αποφάσεις⁴⁹.

Ως προς τις προαναφερθείσες αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ σε σχέση με τις ΕΔΑΔΠ, αξίζει να σημειωθεί ότι και αυτές περιέχουν ενδιαφέροντα στοιχεία ως προς το αν οι ΕΔΑΔΠ αποτελούν υπεύθυνους, από κοινού υπεύθυνους ή εκτελούσες την επεξεργασία κατά την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων για το σκοπό της διαχείρισης των απαιτήσεων.

Έτσι, κατά την προαναφερθείσα υπ' αριθμ. 87/2017 απόφαση της ΑΠΔΠΧ, οι αιτούμενες τράπεζες αντιμετώπισαν τις ΕΔΑΔΠ με τις οποίες είχαν συμβληθεί ως εκτελούσες την επεξεργασία, λαμβάνοντας υπόψη τους ότι οι δανειολήπτες

θα εξακολουθούσαν να αποτελούν πελάτες των τραπεζών παρά τη μεταβίβαση των απαιτήσεών τους, και θα μπορούσαν να ασκήσουν, όπως και πριν, εναντίον αυτών τα απορρέοντα από τη νομοθεσία προσωπικών δεδομένων δικαιώματά τους⁵⁰. Στην ως άνω απόφαση όμως επισημαίνεται επίσης από την ΑΠΔΠΧ ότι στο πλαίσιο της συμβατικής σχέσης με την ΕΔΑΔΠ, η τράπεζα αποξενώνεται ουσιαστικά πλήρως από τη σχετική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, δεδομένου ότι δεν ασκεί παράλληλες πράξεις διαχείρισης, με τις ΕΔΑΔΠ να διαθέτουν εφεξής πληθώρα αρμοδιοτήτων⁵¹. Οι διευρυμένες όμως αυτές εξουσίες των ΕΔΑΔΠ δεν αρκούν για τον χαρακτηρισμό τους ως υπευθύνων επεξεργασίας.

Περαιτέρω, σε πρόσφατη ενημέρωση τράπεζας στο πλαίσιο του GDPR, που προαναφέρθηκε, για τη διαβίβαση προσωπικών δεδομένων οφειλετών σε ΕΑΑΔΠ και σε ΕΔΑΔΠ, στο πλαίσιο ανάληψης από την τελευταία της διαχείρισης των μεταβιβασθεισών απαιτήσεων⁵², σημειώνεται ότι τα υποκείμενα των δεδομένων μπορούν να ασκούν τα προβλεπόμενα από τον GDPR δικαιώματά τους ως προς την πώληση και μεταβίβαση απαιτήσεων στην τράπεζα, ως προς δε το σκοπό της διαχείρισής των απαιτήσεων στην ΕΔΑΔΠ. Ομοίως, στο πλαίσιο ενημέρωσης τράπεζας κατά τον Ν 2472/1997 για τη διαβίβαση προσωπικών δεδομένων οφειλετών σε εταιρία ειδικού σκοπού, λόγω μεταβίβασης και τιτλοποίησης απαιτήσεων και σε ΕΔΑΔΠ, σημειώνεται ότι τα υποκείμενα των δεδομένων μπορούν να ασκούν τα προβλεπόμενα από τον GDPR πλέον δικαιώματά τους ως προς το σκοπό μεταβίβασης και τιτλοποίησης των απαιτήσεων στην εταιρία ειδικού σκοπού, ως προς δε το σκοπό διαχείρισης των απαιτήσεων στην ΕΔΑΔΠ⁵³. Η διαφάνεια αυτή για την άσκηση των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων ως προς τις ΕΔΑΔΠ μπορεί να ενταχθεί στην υποχρέωση του εκτελούντος την επεξεργασία να επικουρεί τον υπεύθυνο επεξεργασίας για την εκπλήρωση της υποχρέωσης απάντησης σε αιτήματα άσκησης των δικαιωμάτων του υποκειμένου των δεδομένων.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα προαναφερθέντα, κατά την άποψη του γράφοντος, με τα μέχρι σήμερα δεδομένα, οι ΕΔΑΔΠ αποτελούν κατά κανόνα εκτελούσες την επεξεργασία για τη διαχείριση των απαιτήσεων, καθώς προβαίνουν σε επεξεργασία προσωπικών δεδομένων για λογαριασμό άλλου προσώπου, ήτοι της τράπεζας ή της ΕΑΑΔΠ, εντός των εξαιρετικά στενών πλαισίων της σύμβασης ανάθεσης διαχείρισης απαιτήσεων με την αντισυμβαλλόμενη τράπεζα ή ΕΑΑΔΠ. Πράγματι απολαμβάνουν ενός βαθμού ανεξαρτησίας, ειδικά όταν συλλέγουν απευθείας οι ίδιες προσωπικά δεδομένα δανειοληπτών στο πλαίσιο ενεργειών τους, που οι ίδιες προγραμματίζουν και υλοποιούν για την είσπραξη των απαιτήσεων. Αυτό οφείλεται στη μεγά-

50. ΑΠΔΠΧ υπ' αριθμ. 87/2017, σελ. 2-3.

51. *ibid*, σελ. 13.

52. <<http://www.kathimerini.gr/970997/article/oikonomia/epixeirhseis/enhmerwsh-gia-th-diavivash-arxeioy-dedomenwn-proswpikoy-xarakthra>> τελευταία πρόσβαση 20.10.2018.

53. <<http://www.kathimerini.gr/968418/article/oikonomia/epixeirhseis/enhmerwsh-gia-th-diavivash-proswpikwn-dedomenwn>> τελευταία πρόσβαση 20.10.2018.

45. Υιοθετήθηκε στις 16 Φεβρουαρίου 2010, WP 169, 00264/10/EN.

46. Γνώμη 1/2010, σελ. 1, 32.

47. *ibid*, σελ. 1.

48. *ibid*, σελ. 32.

49. *ibid*, σελ. 33.

λη εμπειρία που διαθέτουν στη διαχείριση απαιτήσεων, που σε ορισμένες περιπτώσεις υπερβαίνει αυτή της αντισυμβαλλόμενης τους τράπεζας ή ΕΑΑΔΠ, με αποτέλεσμα να επιστρατεύουν επιπρόσθετα από αυτές μέσα. Το γεγονός αυτό όμως δεν αρκεί για να οδηγήσει στο νομικό χαρακτηρισμό τους ως υπευθύνων ή από κοινού υπευθύνων επεξεργασίας. Η εξέταση των συμβατικών ρητρών για τις ειδικότερες εξουσίες των ΕΔΑΔΠ κατά τη διαχείριση των απαιτήσεων, που κατά κανόνα επαναλαμβάνονται σχεδόν αυτούσιες στις οικείες συμβάσεις ανάθεσης, καθιστά πασιφανείς τους σημαντικούς περιορισμούς που τίθενται στη δράση των ΕΔΑΔΠ, καθώς και ότι αυτές ενεργούν πάντοτε για λογαριασμό της αντισυμβαλλόμενης τράπεζας ή της ΕΑΑΔΠ. Αυτοί οι δύο σκόπελοι δεν επιτρέπουν την υπέρβαση που θα οδηγούσε στην απόρριψη του νομικού χαρακτηρισμού τους ως εκτελουσών την επεξεργασία.

Εν τούτοις και η αντίθετη άποψη διαθέτει ορισμένα ερείσματα⁵⁴. Δεν μπορεί λοιπόν να αποκλειστεί, με την επέκταση και περαιτέρω εξέλιξη του θεσμού των ΕΔΑΔΠ στη χώρα μας, ιδίως κατόπιν σχετικών νομοθετικών επεμβάσεων ως προς το εύρος των εξουσιών και της ανεξαρτησίας τους, να γίνει στο απώτερο μέλλον διαφορετικός νομικός χαρακτηρισμός τους για το ρόλο που κατέχουν στην επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων.

Βέβαιο είναι πάντως ότι οι ΕΔΑΔΠ αποτελούν υπεύθυνους επεξεργασίας ως προς την εσωτερική λειτουργία τους, αναφορικά δηλαδή με την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων των εργαζομένων τους, των προμηθευτών τους και υπεργολάβων τους.

Τέλος οι ΕΔΑΔΠ θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως υπεύθυνοι επεξεργασίας και για ένα ακόμη σκέλος της ενδεχόμενης δράσης τους: την καταγραφή της τηλεφωνικής επικοινωνίας με τους οφειλότες κατά τη διαχείριση των απαιτήσεων, εφόσον κατ' εξαίρεση προβαίνουν οι ίδιες σε αυτή, δεδομένου ότι κατά κανόνα οι ΕΔΑΔΠ προσλαμβάνουν Εταιρίες Ενημέρωσης Οφειλετών για την πραγματοποίηση των σχετικών τηλεφωνικών επικοινωνιών σύμφωνα με τον Ν 4354/2015 (άρθρο 2 παρ. 5 εδ. 1). Στην περίπτωση αυτή της πραγματοποίησης τηλεφωνικών επικοινωνιών από τις ίδιες τις ΕΔΑΔΠ κατά τη διαχείριση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, σύμφωνα με τον Ν 4354/2015 αυτές εφαρμόζουν σειρά ρυθμίσεων του Ν 3758/2009 για τις Εταιρίες Ενημέρωσης Οφειλετών, ιδίως το άρθρο 8 αυτού (άρθρο 2 παρ. 5 εδ. 2-3). Κατά τα προβλεπόμενα δε

στο άρθρο 8 παρ. 2 εδ. 1 του Ν 3758/2009 οι Εταιρίες Ενημέρωσης Οφειλετών καταγράφουν υποχρεωτικά το περιεχόμενο κάθε τηλεφωνικής επικοινωνίας με τον οφειλτή, ενώ κατά το τελευταίο εδάφιο της ίδιας παραγράφου υπεύθυνος επεξεργασίας κατά την έννοια του άρθρου 2 στοιχείο ζ' του Ν 2472/1997 του σχετικού αρχείου ορίζεται η Εταιρία Ενημέρωσης Οφειλετών, ήτοι εν προκειμένω οι ΕΔΑΔΠ.

Επίμετρο

Οι οικονομικές δυσκολίες, τις οποίες εξακολουθεί να αντιμετωπίζει η Ελλάδα, ιδίως το οξύτατο πρόβλημα των «κόκκινων» δανείων, καθιστούν εμφανές ότι η λειτουργία των ΕΔΑΔΠ στη χώρα μας δεν πρόκειται να είναι πρόσκαιρη. Η δε θέση σε εφαρμογή του GDPR, που θέτει νέα δεδομένα ως προς την προστασία των προσωπικών δεδομένων τόσο στην Ελλάδα όσο και ευρύτερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δημιουργεί γι' αυτές σημαντικές προκλήσεις, λαμβανομένου υπόψη ότι επεξεργάζονται προσωπικά δεδομένα εκατομμυρίων προσώπων. Μπορεί μάλιστα βάσιμα να ειπωθεί ότι οι ΕΔΑΔΠ αποτελούν εξαιρετικά πιθανό στόχο καταγγελιών δανειοληπτών για την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων στην οποία προβαίνουν, αλλά και ελέγχων από την ΑΠΔΠΧ, λόγω του τεράστιου όγκου των προσωπικών δεδομένων που επεξεργάζονται, καθώς και, σε περίπτωση διαπίστωσης παραβιάσεων, υποκείμενο επιβολής υψηλότατων, έως εξοντωτικών, προστίμων λόγω του μεγάλου κύκλου εργασιών τους. Σε αυτή τη νέα μετά GDPR εποχή όμως, η ανασφάλεια δικαίου ως προς το αν οι ΕΔΑΔΠ αποτελούν υπεύθυνους ή εκτελούσες την επεξεργασία, καθώς και ως προς το ποιες είναι οι ειδικότερες υποχρεώσεις τους, δεν προάγει την προστασία των προσωπικών δεδομένων, ενώ δημιουργεί σημαντικούς κινδύνους για τη λειτουργία αυτού του σχετικά νέου θεσμού. Η ΑΠΔΠΧ οφείλει με τις ευρύτερες εξουσίες που διαθέτει να εστιάσει στα συναφή προβλήματα και να καθοδηγήσει τους εμπλεκόμενους με την παροχή σχετικών συμβουλών για τη λήψη πιθανώς αναγκαίων νομοθετικών μέτρων και για την πληροφόρηση των ΕΔΑΔΠ σε σχέση με τις υποχρεώσεις τους σύμφωνα με τον GDPR, ώστε τα υποκείμενα των προσωπικών δεδομένων να απολαμβάνουν πλήρους προστασίας των δικαιωμάτων τους επί των προσωπικών δεδομένων τους. Με εξαιρετικό ενδιαφέρον αναμένεται επίσης η σχετική νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) στο οποίο είναι βέβαιο ότι, αργά ή γρήγορα, θα σταλούν τα πρώτα συναφή προδικαστικά ερωτήματα.

54. Πρβλ. *Dr. Kai-Uwe Plath* (για λογαριασμό του German Association of Debt Collection Companies), White paper on the requirements of the GDPR to business activities of debt collection agencies <http://fenca.org/images/pdf/NL_Summer_17/BDIU_White_Paper_GDPR.pdf?acm=2891_46> τελευταία πρόσβαση 20.10.2018.

NΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΒΕ

ΑΘΗΝΑ Μαυρομικάλη 23, Τηλ.: 210 3678800 (30 γραμμές), ΑΘΗΝΑ Μαυρομικάλη 2, Τηλ.: 210 3607521,
ΠΕΙΡΑΙΑΣ Φίλωνος 107-109, Τηλ.: 80 111 70 111, ΘΕΣ/ΝΙΚΗ Φράγκων 1, Τηλ.: 2310 532134,
ΠΑΤΡΑ Κανάρη 28-30, Τηλ.: 2610 361600

www.nb.org • e-mail: info@nb.org